

Újrahasználható csomagolóeszközök katalógusa (Göngyöleg-RTI katalógus)

A Göngyöleg-RTI katalógus a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium és a GS1 Magyarország 2003-ban megkezdődött szakmai együttműködésének egyik első eredményeként létrejött elektronikus termékkatalógus, amely a környezetvédelmi termékdíjas szabályozásban érintett újrahasználatos csomagolási összetevők nyilvános, elektronikus úton elérhető, központi gyűjtőhelye. Cikkünkben a jelenleg fejlesztés alatt álló katalógus történetét, felépítését, használatát, és főként használatának előnyeit kívánjuk bemutatni.

1. A katalógus fogalma, létrejötte és céljai

Az újrahasználatos csomagolóeszközök katalógusa – vagy más néven a Göngyöleg-RTI katalógus – a GS1 Magyarország által 2003-ban felállított és azóta működtetett, GS1 elvekre és a GS1 Rendszer egyes elemeire épülő elektronikus termékkatalógus, amely az újrahasználatos csomagolóeszközök, csomagolási összetevők nyilvános, elektronikus úton elérhető, központi gyűjtőhelye. A Göngyöleg-RTI katalógus a Magyarországon forgalomban lévő és kereskedelmi forgalomba rendszeresen visszatérő újrahasználatos csomagolási összetevők, csomagolóeszközök globálisan egységes és egyértelmű azonosítását, illetve a 2005. március 22-éig hatályos *97/138/EK uniós bizottsági határozat* újrahasználatos csomagolásokra vonatkozó csoportosítása szerinti besorolását segíti elő. Emellett a katalógus egyik legfontosabb szolgáltatása, hogy támogatja a környezetvédelmi termékdíjas szabályozás hatálya alá tartozó, termékdíj-fizetésére kötelezett gazdálkodó szervezeteket az újrahasználatos csomagolásokra vonatkozó, „a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény végrehajtásáról szóló 10/1995. (IX. 28.) KTM rendeletben” előírt bejelentési kötelezettségük teljesítésében is.

A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium (a továbbiakban: KvVM) és a GS1 Magyarország (2006 előtt: EAN Magyarország) között még 2003-ban létrejött együttműködési megállapodás keretében kezdődött meg a Göngyöleg-RTI katalógus fejlesztése, amely már 2003 decemberében megkezdte működését.

A katalógus létrehozásának egyik célja 2003-ban az volt, hogy az újrahasználatos csomagolóeszközök nemzetközi viszonylatban is értelmezhető azonosításán, azok nyilvántartásán, valamint az újrahasználatos csomagolásokra vonatkozó bejelentési kötelezettség elektronikus segítséggel történő teljesítésén kívül hozzájáruljon „a csomagolásról és a csomagolási hulladék kezelésének részletes szabályairól szóló 94/2002. (V. 5.) Korm. rendelet” 12. § (1)–(2) bekezdésében foglalt – első lépésben az újrahasználatos csomagolásokra vonatkozó – nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítéséhez, továbbá – ugyanezen rendelet 12. § (5) bekezdése alapján – segítséget nyújtson az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőségnek a csomagolással, illetve csomagolási hulladékkal kapcsolatos nyilvános információs rendszer¹ létrehozásában is annak egyik fontos elemeként.

2. Nyitott, nyilvános katalógus

A Göngyöleg-RTI katalógus a GS1 Magyarország honlapján, a <http://www.gs1hu.org> weboldalon érhető el a „Szolgáltatások” menüpont alatt. A katalógus nyitott, nyilvános része bárki számára szabadon megtekinthető, annak elérése nincs semmilyen jogosultsághoz kötve. A katalógus jelenleg fejlesztés alatt áll, emiatt a katalógusba felvett, egyedileg beazonosított újrahasználatos csomagolási összetevők jelenleg két különböző adatbázisban kerülnek tárolásra és két különböző helyen érhetőek el és tekinthetőek meg.

Az online elektronikus felületeken a katalógusba a 2003-2006 években felvett és beazonosított újrahasználatos csomagolóeszközök, csomagolási összetevők találhatóak meg az alábbi anyagfajták szerinti csoportosításban:

¹ A csomagolással, illetve csomagolási hulladékkal kapcsolatos nyilvános információs rendszer része a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény 52. § (1) bekezdése szerinti a hulladékgazdálkodással kapcsolatos egységes, a nemzetközi követelményeknek is megfelelő információs rendszernek (amely az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer önálló részét képezi).

- acél és egyéb fémek
- alumínium
- egyéb anyag
- fa
- műanyag
- papír alapú
- társított
- textil
- üveg

A nyilvános katalógusban az újrahasználatos csomagolási összetevők az alábbi törzsadatokkal jelennek meg:

- csomagolóeszköz képe
- csomagolóeszköz GTIN² száma
- csomagolóeszköz megnevezése
- csomagolóeszköz adatforrása
- csomagolóeszköz gyártója

A 2007-2009-ben felvett és egyedileg beazonosított újrahasználatos csomagolóeszközök a fejlesztések miatt jelenleg pdf. fájl formátumban, egy folyamatosan frissített listában kerülnek publikálásra az előbb említett menüpontban, ahol egy adott újrahasználatos termék az alábbi törzsadatokkal jelenik meg:

- GTIN szám
- használat jellege
- megnevezés
- adatforrás
- anyagfajta
- nettó tömeg.

A fejlesztések befejezését követően természetesen minden Göngyöleg-RTI katalógusba felvett és beazonosított újrahasználatos termék és a hozzá tartozó törzsadatok a megújult, új szolgáltatásokkal kibővült, elektronikus, online felületeken lesz elérhető.

3. Jelszóval védett felületek

A Göngyöleg-RTI katalógus jogosultságtól függően elérhető, jelszóval védett felületeire kizárólag a GS1 Magyarország által regisztrált, jelszóval rendelkező partnerek léphetnek be. A GS1 Magyarországnál történő regisztráció során a gazdálkodó szervezetek birtokába jutnak a szervezetüket azonosító GLN³ számnak, továbbá egy ehhez tartozó jelszónak is, amelyek együttesen lehetővé teszik a katalógus védett oldalaihoz való hozzáférést. Ezekon a felületeken érhetőek el a katalógusba felvett újrahasználatos csomagolóeszközök (csomagolási összetevők) részletes termékadatai, valamint itt volt a korábbi években (2003-2005 között) elkészíthető az akkor hatályos termékdíjas jogszabályok szerint a KvVM felé beküldendő, újrahasználatos termékdíjköteles termékekre vonatkozó bejelentési kötelezettség elektronikus bizonylata is. A katalógus megújítása következtében a jelszóval védett oldalak további hozzáadott értéket, új szolgáltatásokat és hasznos információkat biztosítanak majd az érvényes GLN számmal és jelszóval rendelkező, ezen felületekre belépő partnereknek.

4. A Göngyöleg-RTI katalógus szolgáltatásai

A Göngyöleg-RTI katalógus használatával jelenleg az alábbi szolgáltatások érhetőek el:

² Global Trade Item Number (Globális Kereskedelmi Áruazonosító Szám)

³ Global Location Number (Globális Szervezet/Hely Azonosító Szám)

- a katalógus nyilvános, internetes felületeinek elérése, a katalógusban szereplő újrahasználható csomagolási összetevők, csomagolóeszközök szűkített adatainak (kép, GTIN szám, megnevezés, adatforrás, gyártó) megtekintése;
- a katalógusban szereplő újrahasználható csomagolási összetevők, csomagolóeszközök részletes adatainak (törzsadatainak) megtekintése jelszóval védett oldalakon keresztül;
- új termék (azaz a katalógusban még nem szereplő újrahasználható csomagolási összetevő, csomagolóeszköz) felvételének kezdeményezése a katalógusba;
- környezetvédelmi termékdíjra vonatkozó szabályozás által az újrahasználható termékdíjköteles termékekre (elsősorban az újrahasználható csomagolási összetevőkre, csomagolóeszközökre) vonatkozó bejelentési / nyilvántartásba vételi kötelezettség támogatása, megkönnyítése.

A jelenleg fejlesztés és átalakítás alatt álló Göngyöleg-RTI katalógus továbbfejlesztésének iránya egy olyan globális szabványokat és nemzetközi klasszifikációkat is használó, európai e-katalógus kialakítása felé mutat, amely működésében a felhasználói igényeket a lehető legnagyobb mértékben és legjobb minőségben, még több szolgáltatás igénybe vételének lehetőségével hivatott kiszolgálni. Érdemes megemlíteni többek között az új, hasznos és átlátható kereső- és termékfelvételi felületek létrehozását, amelyek hamarosan megkönnyítik majd a katalógust használó, a környezetvédelmi termékdíjas szabályozásban érintett gazdálkodó szervezetek munkáját.

5. Az újrahasználható csomagolóeszközök azonosítási lehetőségei

A GS1 Magyarország partnereinek a regisztráció alkalmával lehetőségük nyílik olyan számtartomány (ún. cégprefix) igénylésére, amely lehetővé teszi számukra, hogy a kapott számtartományon belül saját termékazonosítóval (GTIN számmal) lássák el termékeiket, így többek között az újrahasználható csomagolóeszközöket (csomagolási összetevőket) is. A GTIN szám ebben az esetben magának a visszatérő terméknek, az újrahasználható csomagolási összetevőnek az azonosítására szolgál. A Göngyöleg-RTI katalógusba történő termék-felvétel során a kiadott cégprefix alapján a gazdálkodó szervezet azonosíthatja be azokat az újrahasználható csomagolóeszközöket, amelyek egyedi, csak általa használt, illetve márkajelzéssel ellátott termékek.

Természetesen számos olyan szabványos újrahasználható csomagolóeszköz van forgalomban, melyet korlátlan számú gazdálkodó szervezet használ, illetve használhat fel termékeihez csomagolási célból. Ezeket a könnyebb azonosíthatóság érdekében külön kell választani azoktól a csomagolóeszközöktől, amelyek a gazdálkodó szervezetek saját tulajdonában lévő, márkázott, esetleg egyedi kialakítású csomagolóeszközei. Az általánosan használt újrahasználható csomagolóeszközök, csomagolási összetevők azonosítását szolgáló GTIN számokat – az 5996666 cégprefix felhasználásával – a GS1 Magyarország központilag határozza meg és adja ki az azt igénylő gazdálkodóknak.

A Göngyöleg-RTI katalógus szolgáltatásait azok a GS1 Magyarországnál regisztrált partnerek is igénybe vehetik, akik nem rendelkeznek termékazonosításhoz kiadott számtartománnyal (cégprefixszel), azonban az általuk csomagolási célból használt újrahasználható csomagolóeszköz vagy csomagolási összetevő egyedi, csak általuk használt, vagy márkajelzéssel ellátott termék. Ebben az esetben az ilyen újrahasználható csomagolóeszközre a GS1 Magyarország központilag, az 5996699 cégprefix felhasználásával adja ki a GTIN számot, amely azonosítóval az újrahasználható termék bekerül a katalógus adatbázisába. Az 5996699 cégprefix felhasználásával központilag kiadott, egyedi vagy márkázott újrahasználható termékek GTIN számának és törzsadatainak használatára azonban csak az ezt megigénylő partner jogosult.

Figyelem! A környezetvédelmi termékdíjjal kapcsolatos jogszabályok az újrahasználható csomagolóeszközök, csomagolási összetevők azonosításán túl néhány speciális esetben előírják egyéb termékdíjköteles termékek GTIN számmal történő azonosítását.
A termékdíj visszaigénylésére vonatkozó nyilvántartások tartalmi követelményei között például az

alábbi termékek GTIN számmal történő azonosítása szükséges:

- *a közvetlen anyagként (alapanyagként) felhasznált termékdíjköteles termék;*
- *a közvetlen anyagként (alapanyagként) felhasznált termékdíjköteles termékből előállított termékdíjköteles termék;*
- *nemzetközi szerződés alapján, valamint az Észak-atlanti Szerződés Szervezete Biztonsági Beruházási programja megvalósítása keretében behozott és felhasznált termékdíjköteles termék;*

Szintén GTIN számmal kell azonosítani a kenőolaj hasznosítása esetén történő negyedéves termékdíj-visszaigényléskor a termékdíjköteles kenőolajakat a termékdíj-visszaigénylés iránti kérelemben, valamint a hasznosításból (újrafeldolgozásból és energianyerésből származó termékek esetén) keletkező termékeket a hulladékhasznosítói szolgáltatás megrendeléshez kapcsolódó negyedéves beszámolóban.

6. Termékfeltöltés a katalógusba

Amennyiben a GS1 Magyarországnál regisztrált partner nem találja az általa csomagolási céllal használt, általánosan használható, vagy egyedi újrahasználatú csomagolási összetevőt a Göngyöleg-RTI katalógusban, kezdeményezheti annak felvételét, beazonosítását, feltöltését. Ennek érdekében a következő lépéseket szükséges megtennie:

A GS1 Magyarország honlapján a „Szolgáltatások” menüpont alatt található Göngyöleg-RTI katalógus „Termék felvétel” menüpontjára kattintva le kell töltenie a „**Felhasználói_Tabla_v2**” elnevezésű xls fájlt, melyben – a kitöltési útmutató alapján – meg kell adnia a feltöltéséhez szükséges részletes termékadatokat. (Az Excel táblázat celláihoz megjegyzések tartoznak, melyek segítséget nyújtanak a könnyebb kitöltés érdekében.)

Az újrahasználatú termék katalógusba történő feltöltése a regisztrált partner és a GS1 Magyarország közötti adategyeztetési folyamat eredményeképpen történik meg. Az adatfeltöltésekor (beforgatásakor) a kötelező törzsadatokon kívül a termékről készített fénykép is feltöltésre kerül, amely szintén „kötelező adat” a katalógusba való felvételhez. Az adatok beforgatásáról a feltöltést kezdeményező partner e-mailben vagy postai úton értesítőt kap.

7. A Göngyöleg-RTI katalógus szerepe a vámhatóság felé történő, újrahasználatú termékdíjköteles termékekre vonatkozó bejelentés elkészítésében

A 10/1995. (IX. 28.) KTM rendelet 8. § (5) bekezdése szerint az újrahasználatú termékdíjköteles termékekre – csomagolás esetén annak újrahasználatú összetevőjére – a termékdíjat egyszer, az első forgalomba hozatal, illetve az első saját célú felhasználást követően kell megfizetni, ennek azonban feltétele, hogy a kötelezett a termékdíjköteles termék újrahasználatát igazolja, továbbá az első belföldi forgalomba hozatal, illetve az első saját célú felhasználást követően a rendelet 2. számú mellékletében meghatározott bejelentési kötelezettségének eleget tegyen. Az újrahasználatú termékdíjköteles termék GTIN száma a 10/1995. (IX. 28.) KTM rendelet 2. számú mellékletének III/b) pontjában előírt, nyilvántartásba vételi (bejelentési) adat „*az újrahasználatú termékdíjköteles termékek vagy termékdíjköteles termék részeként forgalomba hozott újrahasználatú termékdíjköteles termékek bejelentéséhez (BJ2 lap)*”.

A Göngyöleg-RTI katalógus támogatja a környezetvédelmi termékdíjra vonatkozó szabályozás által az újrahasználatú termékdíjköteles termékekre előírt nyilvántartásba vételi kötelezettség teljesítését is, hiszen a katalógusban szereplő, GTIN azonosító számmal rendelkező újrahasználatú termékdíjköteles termékek esetében a vámhatóság felé történő bejelentésben – a KT09 számú Környezetvédelmi termékdíj bejelentés/kérelem formanyomtatvány csomag BJ2-es lapján – csak a GTIN szám, a termék neve, és az éves nyitókészlet adatok megadása kötelező.

Ezt támasztja alá a KT09BEJKE formanyomtatvány csomag kitöltési útmutatójának rendelkezése is, amelynek megfelelően *a több felhasználó által használt, szabványos csomagolóeszközök esetén a termékek fényképe, megnevezése, GTIN (GTIN-13) száma a GS1 Magyarország honlapján*

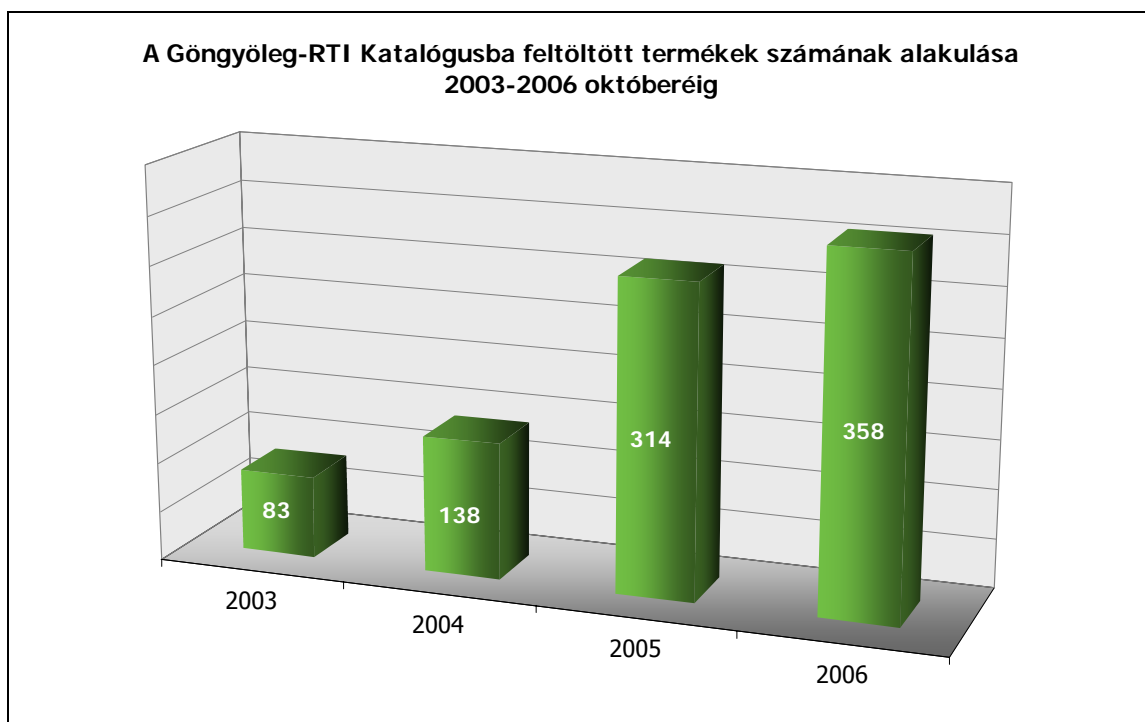
(<http://www.gs1hu.org>) a Nyilvános Göngyöleg-RTI katalógusban bárki számára elérhető. Amennyiben az újrahasználatos termékdíjköteles termék rendelkezik GTIN azonosító számmal, akkor csak a GTIN szám, a termék neve, éves nyitókészlet adatok megadása kötelező (BJ2-es lap b, c és w rovatái).

Figyelem! 10/1995. (IX. 28.) KTM rendelet másik nagyon fontos rendelkezése, hogy a kötelezettnek elkülönítve kell nyilvántartania a saját és a más tulajdonában lévő, illetőleg az újonnan beszerzett és használtan visszavett újrahasználatos termékdíjköteles termékeket, (csomagolás esetén annak újrahasználatos összetevőjét) a hatályos számviteli előírások szerint! A nyilvántartás alapjául segítségként szolgálhat az újrahasználatos csomagolási összetevőket egyedileg és egyértelműen azonosító GTIN szám, amelyhez a Göngyöleg-RTI katalógusban az adott újrahasználatos termékhez tartozó törzsadatok is hozzá vannak rendelve!

8. A Göngyöleg-RTI katalógus számokban

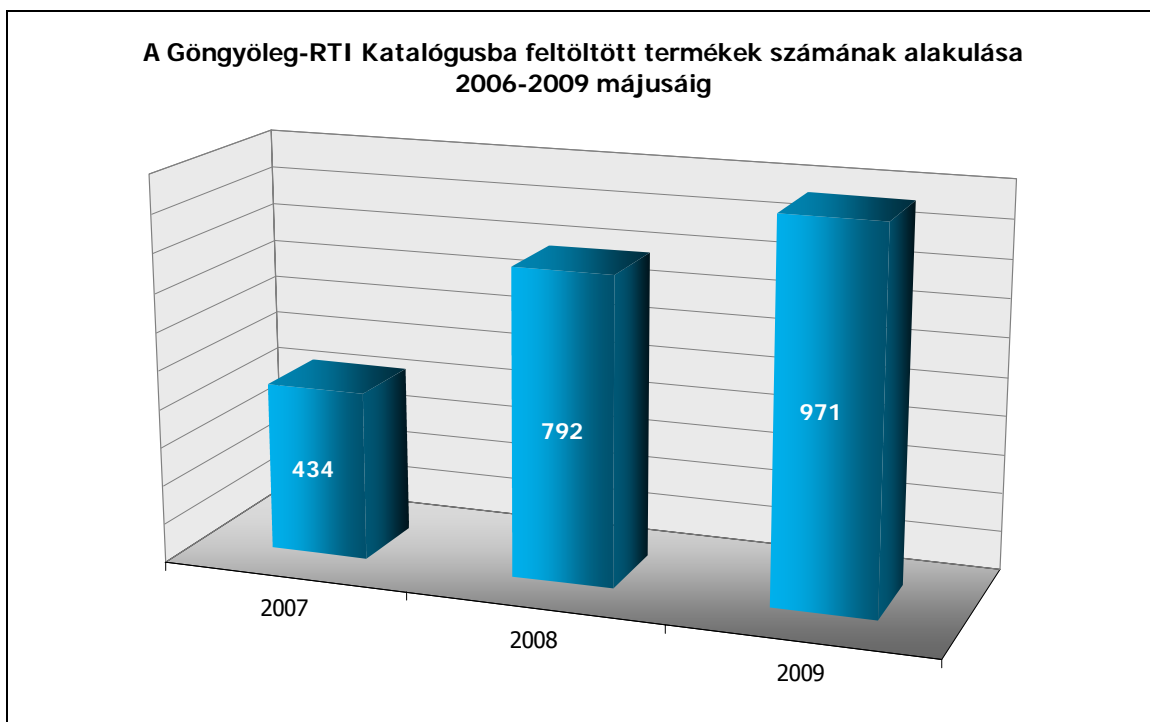
A Göngyöleg-RTI katalógus szolgáltatásait a katalógus 2003-as elindítása óta számos termékdíj-fizetésben érintett gazdálkodó szervezet vette igénybe. Az alábbi, záró fejezetben a katalógus számszaki, statisztikai oldalról történő bemutatását tűzzük ki célul.

Az 1. ábra a katalógusba 2003 és 2006 között feltöltött újrahasználatos csomagolóeszközök, csomagolási összetevők számának alakulását mutatja.

1. ábra

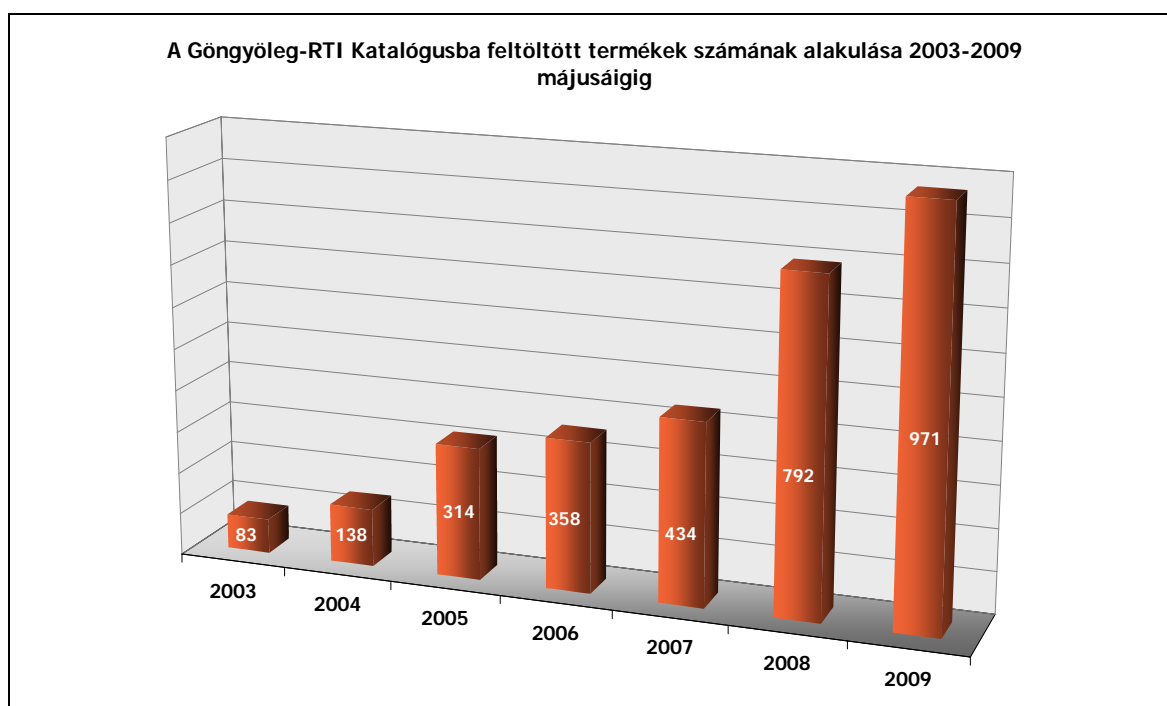
Amint azt az 1. ábra is szemlélteti, a katalógus indításától számított 4 év alatt a benne szereplő termékek száma több mint négyszeresére nőtt. 2003 vége és 2004 vége közötti időszakban kisebb, míg a 2004 és 2005 közötti időszakban szignifikáns növekedés figyelhető meg. Ez idő alatt a feltöltött termékek száma 138-ról 314-re emelkedett. Az utóbbi nagyobb volumenű termékfeltöltés hatással volt a különböző anyagfajták (termékcsoportok) közti termékmegoszlás arányára is.

2. ábra

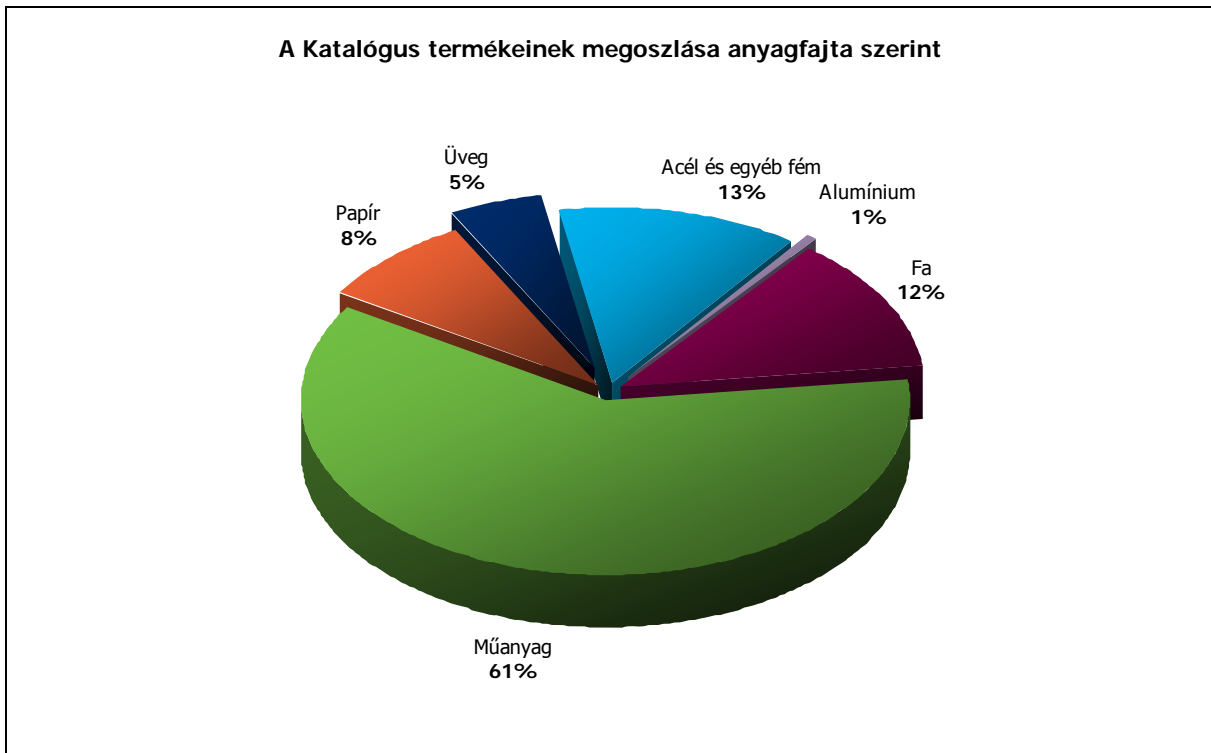
A 2. ábra a katalógus új adatbázisába 2007 és 2009 között feltöltött újrahasználató csomagolóeszközök, csomagolási összetevők számának alakulását szemlélteti, amelyből jól látható, hogy a GTIN számmal egyedileg beazonosított újrahasználató termékek száma ez idő alatt még erőteljesebb ütemben növekedett: a 2006. év végi adatokhoz képest 2009 májusára közel háromszorosára. A katalógusban így jelenleg közel 1.000 újrahasználató csomagolóeszköz, csomagolási összetevő található.

A 3. ábra az 1-2. ábrák adatainak összesítésével a katalógusba felvett újrahasználató termékek számának folyamatos alakulását mutatja 2003 és 2009 között.

3. ábra

Végezetül nagyon érdekes képet mutat a Göngyöleg-RTI katalógusba feltöltött újrahasználató termékek *anyagfajtánkénti* megoszlása (3. ábra).

3. ábra

A 2009. májusi adatok szerint a katalógusban szereplő újrahasználató csomagolóeszközök közel kétharmada (61%) műanyag, míg a fa (12%), az acél és egyéb fémek (13%) és a papír (8%) anyagfajtákba tartozó többutas csomagolási összetevők a feltöltött termékek egyharmadát (összesen 33%) teszik ki.

2009. május

Fekete Balázs
vezető szakértő
GS1 Magyarország Nonprofit Zrt.